

START-DOCUMENT – PROFIELWERKSTUK

SOCIOLOGIE

Onderwerp: [TRANSFORMATIES VAN ZWARTE PIET](#)

In Nederland is er in de afgelopen jaren een debat gaande over de figuur Zwarte Piet. Een steeds groter wordende groep mensen in Nederland vindt Zwarte Piet een vorm van racisme, kwetsend en niet passend binnen een multiculturele samenleving. Voorstanders van Zwarte Piet vinden dat de figuur behouden moet blijven. Zij vinden Zwarte Piet een onschuldig element van een traditie. Hoewel het erop lijkt dat er meer voorstanders dan tegenstanders zijn van de figuur, wordt Zwarte Piet steeds vaker aangepast op basisscholen, in winkels en tijdens intochten. Het is voor sociologen interessant te onderzoeken hoe zulke aanpassingen tot stand komen en wat die aanpassingen betekenen.

Achtergrondinformatie:

Hoewel vaak gedacht wordt dat de strijd over Zwarte Piet iets van de laatste jaren is, wordt die al sinds de jaren 30 van de vorige eeuw gevoerd. Tegenstanders wezen op de rolverdeling tussen de witte Sinterklaas en de zwarte mensen imiterende Pieten die aan hem ondergeschikt zijn. Ook werden het stereotyperende uiterlijk en de karaktertrekken van Zwarte Piet bekritiseerd. De kroespruik, zwart geschminkte huid en felrode lippen maakten, in combinatie met zijn domme karakter en zijn gebrekkige beheersing van het Nederlands, een karikatuur van zwarte mensen. In tegenstelling tot de laatste jaren werden de geluiden van tegenstanders echter vaak genegeerd. Nu lijkt dat te zijn veranderd en wordt al enkele achtereenvolgende jaren strijd gevoerd over Zwarte Piet.

In de loop der tijd is Zwarte Piet in verschillende opzichten aangepast. Zijn zwarte kleur werd verklaard door zijn gang door de schoorsteen. Daarnaast veranderde zijn karakter in lijn met dominante pedagogische opvattingen. Van een beangstigende figuur die met de roe klaarstond om kinderen te straffen, werd Zwarte Piet vriendelijk, vrolijk en vaak ook slimmer. Hoewel de machtsverhouding tussen Sinterklaas en Zwarte Piet in stand bleef, werd Sinterklaas steeds vaker een onhandige en vergeetachtige oude man die om goed te kunnen functioneren de hulp van zijn pieten nodig had.

Desondanks is er in de afgelopen 50 jaar aan veel van de klachten over Zwarte Piet niet tegemoet gekomen. Met name in de Randstad lijkt dat nu te veranderen. Zo introduceren basisscholen en Sinterklaasgenootschappen daar steeds vaker kleurenpieten of pieten met roetvegen. Ook zijn er in televisieprogramma's steeds meer variaties van pieten te zien.

Onderzoeksvragen:

- Hoe komt het dat sommige organisaties (bv. winkels, scholen of sinterklaasverenigingen) kiezen voor kleurenpieten, terwijl andere organisaties kiezen voor roetveegpieten? Deze vraag kan ook gaan over andere alternatieven voor Zwarte Piet.
- In hoeverre zijn er verschillen tussen de manieren waarop sinterklaasverenigingen binnen de Randstad omgaan met de strijd over Zwarte Piet ten opzichte van Sinterklaasverenigingen buiten de Randstad?

- Hoe komt binnen een organisatie (bv. winkels, scholen of sinterklaasverenigingen) al dan niet een aanpassing van Zwarte Piet tot stand?
Ga hierbij na welke actoren een rol spelen (bv. klanten, ouders, kinderen, werknemers etc.).
- Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de huidige protesten tegen Zwarte Piet ten opzichte van protesten tegen Zwarte Piet in de 20^e eeuw?
Let bijvoorbeeld op het soort leuzen dat gebruikt wordt, kijk naar spandoeken en onderzoek wie de organisatoren zijn.

Tip: het kan ook interessant zijn om de transformaties van andere tradities te onderzoeken. Vervolgens kan je ervoor kiezen ze te vergelijken met veranderingen binnen het Sinterklaasfeest.

Onderzoeksmethoden:

Welke onderzoeksmethode je kiest, is afhankelijk van datgene wat je wilt onderzoeken. Houd dus bij het kiezen van een onderzoeksmethode goed in gedachte wat je wilt onderzoeken en kies de methode die het best bij jouw onderzoeksvraag past.

- Literatuuronderzoek
 - Zoek literatuur die over het onderwerp gaat (zie suggesties hieronder) en probeer te achterhalen hoe Zwarte Piet is geëvolueerd en hoe protesten tegen Zwarte Piet zich hebben ontwikkeld.
- Media analyse
 - Voorbeeld: analyseer alle berichtgeving en opinies over Zwarte Piet in een krant gedurende een korte periode of vergelijk verschillende kranten met elkaar.
- Observatieonderzoek
 - Voorbeeld: Observeer bij Sinterklaasvieringen en bij voorbereidende activiteiten op die vieringen. Let op discussies die plaatsvinden en probeer te achterhalen wanneer beslissingen om wel of geen aanpassingen te doen worden gemaakt.
 - Voorbeeld: ga naar een demonstratie tegen Zwarte Piet. Let op de leuzen die gescandeerd worden, de teksten op spandoeken en probeer met de deelnemers te spreken over hun verschillende motivaties om aan het protest mee te doen. Let ook op de reacties van omstanders
- Interviewonderzoek
 - Interview basisschooldirecteuren, medewerkers van Sinterklaasverenigingen of winkeliers over de keuzes die ze hebben gemaakt. Het kan dan interessant zijn om organisaties die niks hebben veranderd te vergelijken met organisaties die wel iets hebben veranderd.

Je zou ook onderzoeksmethoden kunnen combineren.

- Voorbeeld: Ga na door middel van literatuuronderzoek na hoe protesten tegen Zwarte Piet er voorheen uitzagen en vergelijk dat met eigen observaties bij een Zwarte Piet demonstratie van dit jaar.

Literatuur:

- Boer-Dirks, E. (1993). 'Boer-Dirks, E. (1993): Nieuw licht op Zwarte Piet. In: *Volkskundig Bulletin. Tijdschrift voor Nederlandse cultuurwetenschap*. Uitgave van het Meertens Instituut, (pp. 1-35). Beschikbaar via <http://www.meertens.knaw.nl/cms/images/sinterklaas/artikelvb.pdf>
- Gravenberch, S., & Helder, L. (1998). *Sinterklaasje, kom maar binnen zonder knecht*. Uitgeverij Epo.
- Helsloot, J.I.A. (2005) 'De strijd om Zwarte Piet.'. In: Hoving, I.A. & H.T. Dibbits & M. Schrover (ed.). *Veranderingen van het alledaagse 1950-2000*. Den Haag : Sdu, 2005, pp. 249-271, 398. Beschikbaar via http://www.dbnl.org/tekst/hovi002cult01_01/hovi002cult01_01_0011.php
- Leer, M. V. (1995). Geven rond Sinterklaas: een ritueel als spiegel van veranderende relaties. *Amsterdam, the Netherlands: Het Spinhuis*.

Er worden veel opinieartikelen geschreven over dit onderwerp, die je vindt via google of krantensites.

Overige links:

- <https://www.meertens.knaw.nl/cms/nl/cms/nl/nieuws-agenda/nieuws-overzicht/202-nieuws-2013/144369-dossier-zwarte-piet>
- http://www.npo.nl/2doc/01-12-2014/VPWON_1226620
- http://www.npo.nl/zwarte-piet-en-ik/POMS_S_NTR_124293
- https://www.youtube.com/watch?v=mNI8E_yviiw
- <https://www.groene.nl/artikel/da-hag-da-hag-zwarte-piet>